

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Marci Valerij Martialis Epigram. lib. xiiij. diligenter emendati

Martialis, Marcus Valerius

Lugduni, 1518

Epigrammata in Amphitheatrum Caesaris

[urn:nbn:de:bsz:31-33175](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-33175)

M. V. MARTIALIS EPIGRAMMA
TA IN AMPHITHEATRVM CAES
SARIS.

CURIO.
BARBARA PYRAMIDVM
sileat miracula Memphis,
Assiduus iactet nec Babylona labor,
Nec Trinia templo molles laudentur
honores,

Disimuletq; Deum cornibus ara frequens.
Aere nec uacuo pendentia mausolea
Laudibus immodicis cares in astra ferant.
Omnis Caesareo cedat labor amphitheatro,
Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Ad eundem Caesarem.

Hic ubi sydereus propius uidet astra colossus,
Et crescunt media pægmata celsa uia.
Inuidiosa feri radiabant atria Regis,
Vnaq; iam tota stabat in urbe domus.

Hic ubi conspicui uenerabilis amphitheatri
Erigitur moles, stagna Neronis erant.

Hic ubi miramur uelocia munera i thermas,
Abstulerat miseris tecta superbus ager.
Claudia diffusas ubi porticus explicat umbras,
Vltima pars aulae deficientis erat.

Reddita Roma sibi est, & sunt te praeside Caesar
Delitiae populi, quae fuerant domini.

Ad Eundem.

Quae tam seposita est, quae gens tam barbara Caesar,
Ex qua spectator non sit in urbe tua?
Venit ab Orpheo cultor rhodopeius Hæmo,
Venit & epoto sarmata pastus equo,

A ii

EPIG.

Et qui prima bibit deprensi flumina Nili,

Et quem suprema Tethyos unda ferit.

Festinauit Arabs, festinauere Sabæi,

Et cilices nimbis hic maduere suis.

Crinibus in nodum tortis uenere Sicambri,

Atque aliter tortis crinibus Aethiopes.

Vox diuersa sonat populorum, est uox tamen una,

Cum uerus patriæ diceris esse pater.

Ad Cæsarem quod expulerit delatores.

Turba grauis paci, placidæq; inimica quieti,

Quæ semper miseris sollicitabat opes.

Tradita Getulæ, nec cepit arena nocentes,

Et delator habet, quod dabat exilium.

Exulat Ausonia profugus delator ab urbe,

Impensis uitam principis annumeres.

Blanditur Cæsari.

Iunctam Pasiphaen Dictæo credite tauro

Vidimus, accepit fabula prisca fidem.

Nec se miretur Cæsar longæua uetustas,

Quicquid fama canit, donat arena tibi.

Blanditur Cæsari.

Belliger inuictis quod Mars tibi seuit in armis,

Non satis est Cæsar, seuit & ipsa Venus.

Prostratum Nemeæ, & uasta in ualle leonem,

Nobile & herculeum fama canebat opus.

Prisca fides taceat, nam post tua munera, Cæsar,

Hæc iam feminea uidimus acta manu.

Pæna Laureoli.

Qualiter in scythica religatus rupe Prometheus

Assiduam nimio pectore pauit auem,

Nuda calidonio sic pectora præbuit urso,

Non falsa pendens in cruce Laureolus.

V iuebant laceri membris stillantibus artus,
 Inq; omni nusquam corpore corpus erat.
 Deniq; supplicium dederat necis ille paternæ,
 V el domini iugulum foderat ense nocens.
 T empla uel arcano demens spoliauerat auro,
 S ubdiderat sæuas uel tibi Roma faces.
 V icerat antiqua sceleratus crimina fama,
 In quo, quæ fuerat fabula, pœna fuit.

De Dædalo.

Dædale lucano cum sic lacereris ab urso,
 Q uam cuperes pennas nunc habuisse tuas.

De Rhinocero.

P ræstitit exhibitus tota tibi Cæsar arena,
 Q uæ non promisit prælia Rhinoceros.
 O quam terribilis exarsit pronus in iras,
 Q uantus erat cornu cui Pila taurus erat.

De leone, qui gubernatorem offendit.

L æserat ingrato leo perfidus ore magistrum
 A usus tam notas contemerare manus.
 S ed dignas tanto persoluit crimine pœnas,
 E t qui non tulerat uerbera, tela tulit.
 Q uos decet esse hominum tali sub principe mores,
 Q ui iubet ingenium mitius esse feris?

De Urso.

P ræceps sanguinea dum se rotat ursus arena,
 I mplicitam uisco perdidit ille fugam.
 S plendida iam tecto cessent ugnabula ferro,
 N ec uolet excussa lancea torta manu.
 D eprendat uacuo uenator in aere prædam,
 S i captare feras aucupis arte placet.
 D e sue, quæ ex uulnere peperit.
 I nter Cæsareæ discrimina seua Diane

A iij

EPIG.

Fixisset gravidam cum leuis hasta suem,
Exiit partus miseræ de uulnere matris,

O Lucina ferox hoc peperisse fuit?
Pluribus illa mori uolisset saucia telis,
Omnibus ut natis triste pateret iter.

Quis negat esse satum materno funere Bæchum?
Sic genitum numen credite, nata fera est.

De Eadem.

Ista graui telo, confossaq; uulnere mater
Sua pariter uitam perdidit, atq; dedit.

O quam certa fuit librato dextera ferro,
Hanc ego Lucinae credo fuisse manum.

Experta est numen moriens utriusq; Dianæ,
Quaqs soluta parens, quaqs perempta fera est.

De sue pregnante.

Sua fera iam grauior maturi pignora uentris
Emisit foetum uulnere facta parens.

Nec iacuit partus, sed matre cadente cucurrit,
O quantum est subitis casibus ingenium.

De Carpophoro.

Summa tuæ Meleagre fuit quæ gloria fama,
Quantula Carpophori portio susus aper.

Ille et præcipiti uenabula condidit urso,
Primus in Arctoi qui fuit arce poli.

Strauit et ignota spectandum mole leonem,
Herculeas potuit, qui decuisse manus.

Et uolucrem longo porrexit uulnere pardum,
Præmia cum laudis ferret, adhuc poterat.

De Tauro.

Raptus abit media, quod ad æthera taurus arend,
Non fuit hoc artis, sed pietatis opus.

Vexerat Europen fraterna per æquora taurus,

LIBER. I.

At nunc Alciden taurus in astra tulit.
 Caesaris atque Iouis confer nunc stemma iuuentus,
 Par onus ut tulerint, altius iste tulit.

De supplice elephante.

Quod pius, & supplex elephas te Caesar adorat,
 Hic modo, qui tauro tam metuendus erat.
 Non facit hoc iussus, nulloq; docente magistro,
 Crede mihi, n umen sentit & ille tuum.

De Tigride, & Leone.

Lambere securi dextram consueta magistri
 Tigris ab hyrcano gloria rara iugo.

Saua ferum rabido lacerant dente leonem,

Res noua non ullis cognita temporibus.

Ausa est tale nihil syluis dum uixit in altis,
 Postquam inter nos est, plus feritatis habet.

De Elephante.

Qui modo per totam flammis stimulat us arenam
 Substulerat raptas taurus in astra pilas,
 Occubuit tandem cornuto ardore potitus,
 Dum facilem tolli sic elephanta putat.

Assentatur Caesari.

Dum peteret pars haec Myrinū, pars illa Triūphum,

Promisit pariter Caesar utraq; manu.

Non potuit melius litem finire iocosan.

O dulce inuicti principis ingenium.

Ad Caesarem.

Quicquid in orphæo Rhodope spectasse theatro
 Dicitur, exhibuit Caesar arena tibi.

Reperunt scopuli, mirandaq; sylua cucurrit,

Quale fuisse nemus creditur Hesperidum.

A fuit immixtum pecudum genus omne ferarum,

Et supra uatem multa pependit auis.

A iiij

EPIG.

Ipse sed ingrato iacuit laceratus ab urso.
 Hac tamen ut res est facta, ita ficta alia est.

De Rhinocerote & urso.

Sollicitant pauidi dum Rhinocerota magistri,
 Sæq; diu magnæ colligit ira feræ.

Desperabantur promissi prælia martis,
 Sed tamen is redijt cognitus ante furor.

Nanque grauem gemino cornu sic extulit ursum,
 Iactat ut impositas taurus in astra pilas.

De Carpophoro.

Dorica quam certo uenabula dirigit ictu
 Fortis adhuc teneri dextera Carpophori.

Ille tulit geminos facili cervice iuuenos,
 Illi cessit atrox bubalus, atq; bison.

Hunc leo cum fugeret præceps in tela cucurrit.
 I nunc, & lentas corripere turba moras.

De Naumachia Domitiani.

Si quis ades longis serus spectator ab oris,
 Cui lux prima sacri muneris ipsa fuit,

Ne te decipiat ratibus naualis Enyo, *bellona.*
 Et par unda fretis, hic modo terra fuit.

Non credis, spectes, dum laxent æquora martem,
 Parua mora est, dices, hic modo pontus erat.

De Leandro.

Quod nocturna tibi Leandre pepercerit unda,
 Desine mirari, Cæsaris unda fuit.

Cum peteret dulce is audax Leandrus amores,
 Et fessus tumidis iam premeretur aquis,

Sic miser instanteis affatus dicitur undas,
 Parcite dum propero, mergite dum redeo.

De Natatoribus.

Lusit nereidum docilis chorus æquore toto,

LIBER. I.

Et uario faciles ordine pinxit aquas.
 Fuscina dente minax, nexu fuit anchora curuo,
 Credidimus remum, credidimusq; ratem.
 Et gratum nauis sydus fulgere laconum,
 Lataq; perspicuo uela tumere sinu.
 Quis tantas liquidis arteis inuenit in undis?
 Aut docuit lusus hos Thetis, aut didicit.
 Blanditur Cesari.
 Sæcula Carpophorum Cesari si prisca tulissent,
 Iam nullum monstris orbe fuisset opus.
 Non Marathon taurum, Nemeæ frondosa leonem,
 Arcas Menalium non timuisset aprum.
 Hæc armata manus hydræ mors una fuisset,
 Huic percussa foret tota chimæra semel.
 Ignipedes posset sine Colchide uincere tauros,
 Soluere & Hesione solus, & Andromeden.
 Herculeæ laudis numeretur gloria, plus est
 Bis denas pariter perdomuisse feras.
 Laus Augusti.
 Augusti laudes fuerant committere classes,
 Et freta nauali sollicitare tuba.
 Cesaris hæc nostri pars est quota, uidit in undis
 Et Thetis ignotas, & Galathea feras.
 Vidit in equore feruenteis puluere currus,
 Et domini Triton ipse putauit equos.
 Dumq; parat seuis ratibus fera prælia Nereus,
 Abnuat in liquidis ire pedester aquis.
 Quicquid & in circo spectatur, & amphitheatro,
 Diues Cesarea præstitit unda tibi.
 Fucinus, & pigri taceantur stagna Neronis,
 Hanc norint unam secula Naumachiam.